

- Тільки коли є дистанція до свого життя – з'являється художник. Хоча життя, твій досвід, все, що пройшло крізь тебе є дуже важливе. Лише коли ти дивишся на нього з відстані, маєш що сказати. Чого ти боїшся? Що ти щось не зможеш? Що?
- Бути відповідним
- Чому? Тому що ти розумієш?
- Боюсь, що не зможу написати
- Як у мене з „Квіткою” - все це ліве: і те, що це таке болюче, що торкнутись не можу, і що монолог я не зроблю, і що я не актриса. Все це захист від того, щоб сказати два правдивих слова.

„Вони йдуть”

Це починалось дуже смішно.

У 199_ році до мене у Театр Курбаса прийшла група дівчат які сказали: „ми співаємо, але ми прийшли до вас, бо ми хочемо більше ніж співати”.

Це одразу поклато мене на лопатки, бо тоді це була моя ідея фікс.

Ми почали заняття. У нас не було жодних технологій: ми не знали, а як це – більше ніж співати. Те, як ми стояли в тій роботі, це була правильна позиція - суцільне відкриття.

Ми почали з народних пісень. І перша пісня, яка багато чого відкрила „Калина-малина над яром стояла” Земля і Небо, стовбур між землею і небом, напруга, як струна. Струна, яка є насправді - звідки родиться ця пісня. І прірва. Це дуже пов'язано з землею, з тілом. Іноді ми просто отак тримали себе, своє тіло руками, співали і тупали ногами. Але все це було пошуком. Тоді я вперше використовувала досвід, який прийшов після Гротовського, але напрямок був зовсім інший.

А-форматність. Під час перебування у Гротовського світ розкрився, і ти зрозумів, що можеш все. Не те, що зрозумів - це було так ясно, так очевидно, що було аж смішно, що я щось не міг. Мене дійсно вразило тоді, що людина може бути такою красивою, що людина є така красива в своїй суті і може бути такою красивою у проявах. Може так красиво жити, розмовляти, наливати чай, так само співати, і все це одна якість, одна цільна якість, яка має строгу структуру, порядок, має простоту і красу одночасно. Я вперше в житті побачила жінку у всій її красі, її густоті змісту. Її глибині, і, разом з тим, легкості ліній, граційності. Я побачила, що таке Вчитель. Гротовський був як... Його майже не було. Він був присутній, міг сказати на вушко мадам Мод дві репліки, і все... але ця якість присутності - батьківська опіка - дуже уважна, але строга. Дбайлива, і разом з тим така строга.

Проте це - результат, який ми бачили по групі Томаса. Результат їхнього життя, їхнього шляху, певного кавалку дороги. А що при цьому відбувалося з нами... це був жах! Кавалки рук, ніг, розкладене на члени тіло, розщеплена на мозок і набір відчуттів психіка, засраний світогляд... Обмежений світ - засраний і вже упакований у зручну маленьку коробочку. Ми чулися, наче нас кинули у якусь калабаню, в якій з нас летять якісь шматки, дрантя, пружинки вискакують. Я не можу це оповісти... співвідношення того, що з тебе вилазить, поряд з цією красою, яку ти бачив у перервах, яку ти бачив у присутньому тут Гротовському, у мадам Мод яка абсолютно спокійно входила у цей хаос, казала тобі якесь завдання і знову була поряд.

Там була фізика, пластика, голос і хода. У кожного був свій інструктор.

Хода, марш, це те, що пов'язано з кроком - тренінг, пов'язаний з конкретним тактильним відчуттям землі, з тим, що ти, ступаючи, слухаєш як тече твоє тіло разом з хребтом, з тим, як тече енергія. В той момент це було пов'язано з поставою. Земля і все твоє тіло як вісь. Як воно стоїть, як воно робить крок, як міняється цей крок, в залежності від чого. Фізика була пов'язана з виставленням зовсім інакшою системою координат в тілі. Ми весь час стояли на голові. Дві години різних вправ на голові. Пластика – те, що пов'язано з життям, боюсь вже казати слово енергія, пов'язано в живим імпульсом: як імпульси існують в тілі, як вони перетікають. Спочатку ти конкретними вправами розбивав своє тіло на малі частинки. Чим дрібніше, тим краще. А тоді була частина „імпровізація”, коли вже з цих дрібних частинок ти складав цілий потік, етюд. Як би

заново відбудовуєш своє тіло. Воно було дуже сильно відкрите на прості, зв'язане з простором, зв'язане з іншими людьми. Відгукувалось на інших людей, на підлогу, на стелю. Воно було тут, зараз, з цими людьми і воно промовляло.

10 днів щільної роботи. Сказати, що було тяжко фізично – це нічого не сказати. Я ніколи більше так фізично не працювала. Ти не знав де в тебе руки, де ноги. В тебе боліло все. Мені страшно спазмувалися ноги. Я не могла зробити ані кроку. Ми працювали через ніч. Приїжджали десь в шостій ранку. Десь в годині 11 підйом. На другий день я встала з ліжка, поклала ноги на підлогу. Вони стрельнули і повністю заспазмувались. Це дикий біль, якій ні чим не можна зняти, ніякі голки не допомагають. Я зрозуміла, що сьогодні я не те що не зможу працювати, я просто не дійду. Коли ти рухав рукою, то саме виникало в руці. До вечора мене трішки відпустило і я могла робити маленькі кроки. Я прийшла і кажу, що я не зможу займатися. Мені посміхнулись і сказали: перевдягайся. Я перевдягнулася і прийшла. Мені кажуть: - Вставай. - Але я не можу. Мені всміхаються і кажуть: - ВСТАВАЙ! І в цю секунду я встала на голову. Перший раз в житті, в той момент, коли коц цілого тіла і я точно знаю, що не можу стати, бо це самовбивство, тому що такий біль що... І раптом я бачу себе збоку, бачу, що я стою на голові.

Якщо вже в перший день ми стали на голову, на третій день всі ми почали імпровізувати. Все було дуже швидко. І поступово відчуття, від першого дня – місива, від другого дня – кліники, змінилися. На третій день почало світати. Ми почали трошки себе усвідомлювати, а далі пішла творчість. Із тілом, яке почало оновлюватись, із новою поставою, із новим кроком, голосом.

Насправді, для мене заняття з голосу були відразу усвідомленими. Вже на першому занятті я впізнала, впізнала те, що ти ніби з дитинства знаєш. Знаєш, і ніде не знаходиш цьому застосування. Тому що нема для цього ні жанру, ні соціально прийнятої техніки - немає застосування. Я з дитинства знала, що голос живе *так*, а все довкола – Ала Пугачова, музична школа, академічна музика, опера – все це було інакше. Крім тих пісень, що я чула в дитинстві, але тоді не розуміла, що це таке. Це існує на чуттєвому рівні, але, оскільки не має зв'язку з тим, що ти знаєш вглибині і світом, в якому ти живеш, весь час існує неможливість, біль неможливості. Те, як я чула звук, я впізнала тільки там в перший день. В мене зраділо все єство, тому що я сказала „Так! Так! Звичайно так!

Ми працювали над ритуальними співами племен вуду. Такі короткі формули-молитви, священні піснопіви. Це був спів цілого тіла, спів цілого простору. Ти ні чим не відрізнявся від пушинки, яка пролітає поруч. Ти дійсно ставав такою ж живою тканиною, яка звучить, як і цілий світ. І тому виникав звук як хвиля, звук як стріла, звук як удар, звук як прийняття, звук як те, що прорізає простір. Звук, який завмирає біля вуст і звук, який пускається дуже далеко. Він почав мати всі ті параметри, які має вся жива природа.

Вони вимагали великої точності. Не було поділу між співом і словом. Ти співав тільки тим словом, яке є. Воно так промовляється, так співається. Звук так існує на „с”, так на „і”. Було видно, як звук іде спалахами, квантами. Вся природа має вібрацію і є розриви. Тоді було видно як напруга звуку вибудовує простір. Вона певним чином в цю мить будує простір. І це є певна праця. Вона є животворящою. Вона витікає з цілого, з природи, її законів, і вона співтворить.

Це є танець-спів - тіло бринить танцем і голосом одночасно, це є одне. Основа танцю – крок. Ти ідеш, це хода, яка є одночасно танцем і співом. Як наші стародавні духовні напиви – це був крок, тому що ти їдеш, ти обов'язково ідеш. Це був танець – тому що це квітіння тіла. І це голос – це вібрація тіла, яка спів вібує з цілим світом. Це в-тілена молитва - молитва, яку можна бачити.

На останньому занятті вони дали кожному заспівати соло. Ти виходиш в коло. Всі довкола тебе так квітнуть, співають, звучать, ідуть. Це була рідна мова. Через це говорила така вдячність. Це така вдячність кожній людині, Богу, моменту, освяченому цим співом. Один спалах

вдячності що освітлює всіх Ти цілий є вдячність. І це є незнайоме почуття, бо вдячність є ти весь. Кожен, хто співав – плакав. Така повнота. Повнота, як дякування, як якість, як покликання - це єдине, як людина може співтворити, бути співтворцем. Це такий досвід. Момент, коли люди, навколо тебе дарують тобі знання про самого себе.

Те, що ти маєш бути точним повторювалось весь час. Гранично точним. Маєш бути вільним. Про це не говорилось, але сама робота будувалась так, що відкривався величезний мир. Саме завдяки цій точності, граничній точності відкривалась безконечність. Ти бачив, що твої можливості є безмежні.

Потім, якість спільноти. Жодного натяку на психологічне спілкування. При тому, що ми варили їсти, робили те саме, що робиш завжди. У нас були дві такі безконечні ночі-сидіння за столом (по приїзду, і на фінал), коли ми разом готували їсти, спілкувались, їли, пили вино, хтось щось співав – нормальне спілкування, але ні граму психологічного. То було правдиве тішення, радування, дотик, своїми якостями. Кожен унікальний, надзвичайно красивий і довершений в тому, як він створений. Завдяки самій присутності Гротовського в цій кімнаті було таке поле, що ніхто не міг собі дозволити хоч хвилю бути неточним, не зосередженим. Але це не є зосередження таке, що „зараз я напружуся і зосереджуся”. Це було зосередження кожної твоєї клітини неспівмірної не чути що зараз можливе, а що не можливе в цей момент, що саме зараз потрібно.

Цей проект Гротовський і Васильєв задумали для того, щоб в результаті конкурсу відібралась група людей, які зможуть вчитися. В перший раз у людей зі Східної Європи з'явилась можливість вчитися у Гротовського. За часів Радянського Союзу це було просто не можливо. Це також був і їх спосіб спілкування, адже вони мусили нарешті зустрітись в якісь формі. Спочатку до Понтедери приїхав Васильєв, а потім вони зробили проект і група Томаса приїхала до Москви, щоб відібрати групу молодих людей, які мають досвід спільної праці.

Нас запросили. Здавалося, що от вона - мрія, те, про що ти мріяв все своє життя: те що я зможу не просто схопити це як шматочок щастя, я зможу побачити це у процесі. Зможу не лише користатися з досвіду інших, а отримати свій досвід такої праці, правдивої праці... Ми приїхали до Львова, а на вечір почався ПУЧ. Коли це сталось, стало ясно, що Росія не дасть на це гроші, тому що це вже інша держава. В Україні нової держави ще не було близько, тому ніхто таких грошей дати не міг.

Ми шукали спонсорів, в надії що хтось зрозуміє і допоможе. Мені чомусь здавалося, що церква має зрозуміти важливість цього і підтримати нас. Я ходила по різних церквах, люди годину щасливо слухали мене, а потім казали, що на жаль це не справа церкви. А звіди нам писали листи, що на нас все ще чекають, не розпочинають заняття, і пробують щось робити зі свого боку, щоб знайти фінансування там. Все було безрезультатно.

Це було жахливо. Ми продовжували кожен день займатися в театрі, просто повторювати вправи, які робили там, адже бачили, що за цим стоїть життя, але поступово у життя почав входити „серединний світ”. Енергії, яку ми дістали там, вистачило на рік. Вже потім ми зрозуміли, що річ не у вправах, хоча театру це дало дуже багато: створився ансамбль, театр почав нормально співати, театр почав рухатись.

Аж через рік енергія, яка була дарована там скінчилася і я зрозуміла що все – тепер я повинна пройти цей шлях самою. Жодної конкретної технології у мене не було. Я займалася тими тренінгами, якими ми там займалися, але я дійсно шукала ту дорогу, якою шов Гротовським. Як би відкривала заново ті принципи, ті постулати, закони, які я пізнала там. Разом з тим я інтенсивно і дуже швидко мінялися люди. Швидко почали співати. Не зле співати. Не тільки співати, тому що при цьому навчилися співати тілом, крім того навчилися шани, поваги до пісні. Зраз я згадаю, як це важко, бо як тільки ми починаємо співати, ми накладаємо все, що довкола бачимо, на цю пісню, обчіплюємо її своїми бляшанками. Завдяки нормальній роботі, коли являється сам зміст, це відразу починає бути дивним. Різниця, була настільки разюча, велика, що під час роботи люди заливалися

сміхом. Такі от собі галицькі панянки з намальованими губами раптом беруться за таке правдиве – за народну пісню. Ця відстань, не співмірність – наскільки не відповідаєш пісні, – її було дуже видно. Вона сама була творчою. Завдяки цьому люди почали нарешті співати собою, а не як би хтось, чи не за своїми уявленнями. Дійсно, вони самі почали співати. Ми записали касету таких пісень і відіслали Сергію Ковалевичу. Весною він дзвонить і каже: Збирай всіх треба робити роботу. Я приїду на три дні.

Я зустрілась з Сергієм десь через пів року після того як повернулась з Понтедери. Йому хтось сказав, що є одна дівчина, яка співає, яка була у Гротовського. Він захотів зустрітися.

Я рік ходила і всім розказувала про Гротовського. Мені хотілося, розказуючи, самій зрозуміти, ніби сказати, що це можливо... Стільки років мене на світі тримало усвідомлення, що на світі є місце – такий згусток краси... Коли Гротовським помер, я дуже особисто це пережила. Зрозуміла – а тепер от зовсім сама... Тільки набагато пізніше дійшла до того, що ти і є сам. Тільки. Але доки він жив та працював там, це так тримало, давало таку якусь радість: що є, розумієш, Є! Є свідоцтво, є живе, втілене свідоцтво, що людина може бути такою красивою, як я чула тільки в дитинстві! І скучаєш за цим, за такою людиною в собі і інших. І людина може бути такою ж простою, простою і красивою водночас. Це було живе свідоцтво і допомагало дуже сильно.

Коли Сергій почав розпитувати, він так слухав... єдиний з усіх, кому я розказувала. Він просто пив те, що я розповідала. Вже пізніше я зрозуміла чому. Він виріс на текстах Гротовського, він жив цим, не будучи там, це були його принципи життя. Він слухав одразу знаючи, про що я говорю. Кожен момент. Три дні такого спілкування, і далі рік ми спілкувались через телефон, але я відчула, що в мене з'явився побратим – хтось такий, для кого життєва мова, мова як життя така сама. Ми зустрічалися в Москві, коли у нас були гастролі, співали разом, Сергій працював зі мною трошки. І от тут дівчата..

Він сказав, що не можна більше ніж три дні – тоді треба робити виставу. Ця робота потрібна для того, щоб зібрати і явити в якісь формі досвід, який ми накопичили за пів року.

Склали структуру з тих пісень. Подивилися, розібравши тексти пісень, чому? що це за тексти. Склали їх в один монолог. Самі пісні, самі тексти пісень вже мали драматичну структуру, її тільки треба було проявити. Це робилася самою побудовою, драматургією (за якою піснею яка йде), роботою в просторі – як це розвилось в просторі. Це була дуже швидкісна робота з драматичним співаним простором. У дівчат це був перший досвід акторської роботи. Третій – останній день був присвячений костюму. Вмінню бути у костюмі, вмінню ходити у костюмі, не ототожнювати себе з костюмом – всьому, що пов'язано з костюмам. І вже вночі чи вдень виступу склався монолог.

Сергій сказав, що має бути текст, монолог. Ще казав, що у виставі має бути якість... дуже сильна драма і одночасно дуже сильна... „Драма, яка, віддзеркалюється в глядачах, в людях, які дивляться – вони повинні її чути, в вас же – оповідачах, має бути простота“. Він не міг передати цю якість і тоді каже: ти просто згадай, як бабця тобі розказує – каже: „Ну та що, так пішов на війну. А ми любилися. Позустрічалися місяць, і ще встигли обвінчатися. І він пішов. І більше я його вже не бачила. Вбили його. От тобі і вся любов“. – Згадай, як вона це розказує. Вона не плаче, не має у неї жалю в голосі. Вона просто розказує. Бо це є життя. А тебе при цьому... ти бачиш, що за цим стоїть: скільки почуття, яка любов за цим стоїть, яке смирення“. Він тільки сказав, і я розплакалась. Скільки таких історій, а я згадала, як моя бабуня Глафіра сіла і розказала мені все своє життя. Десь години дві. В мене була думка, піти схопити диктофон, але я сиділа і не могла порушити це священнодійство. Вона дивилась перед себе, змїтала руками кришки хлібу зі столу і розказала підряд все своє життя. Я це не записала. А Сергій каже: „ну в тобі ж це записалося“. На ранок я сказала: я розкажу історію воєнного кохання. І він тоді дав мені перший

хороший урок - монолог, пов'язаний конкретно з чимось життям. Він сказав: „Ти можеш?.. попробуй слухати зараз конкретно *цей* момент. Слухати. Не підробляти, як вона говорить, а слухати як бабуня говорять - те, як ти зараз існуєш – ти просто слухаєш”.

Так починалась вистава. Це був дуже красивий момент. Кожному підібралась якась сукня, а мені чомусь випала чорна. Виявилось, що мені в ній найгарніше. Вистава починалася з того, що я сідала на стілець. На мені був Піджак. Піджак я вішала. Вішала і розповідала про Никифора. І потім виникала пісня. Вистава називалась „Вони йдуть”. Ніхто не думав, що це вистава про вдову. Так вийшло, що перша вистава відкривала долю.

Робота робилась на страшному напруженні. Причому якомусь такому напруженні не фізичному – не в тілі, не в думці, якесь дуже сильне внутрішнє напруження. Було відчуття, що інакше не може зробитися. На дуже великій швидкості робилося. Але ця швидкість була не в тому, що ми встигали багато зробити. Дуже багато встигали за короткий час.

Дуже важливий був в цій роботі Ігор Шевчук. Він приїхав з Сергієм. Весь час був присутній на всіх репетиціях, розмовляв з нами. Якщо Сергій збирав це як режисер, Ігор зібрав це як духівник. Його розмови і те, як він був присутній, допомагав працювати просто збирало, нанизувало всю роботу на таку вісь, яка виходила за рамки мистецтва.

По структурі вона була дуже вільна всередині. Ми починали її як весілля, початок весілля, коли дівчата співають весілля. Був зафіксований порядок пісень, мізансцени. Мізансцени це теж схема – графічна структура переходів. Потім співвідношення: коли соло і ти одна, коли соло і всі до тебе, коли соло і ти в центрі, коли співає група і громада - з цього теж вибудовується простір і сама драматургія.

Всі рухи наші – з одного боку вони були наші, з іншого – не міг виникнути готовий жест, перехід. Те, як була збудована робота, це був вихід, вихід самої пісні. Якщо ти точно стоїш в пісні, виникає... сама пісня проявляється через тебе і виникає тіло, жест, рух. Так само, як виникає малюнок, візерунок.

Це драматургія. Як кожна драматургія, вона має: текст, структуру: зав'язка, розвиток сюжету, кульмінація історії, вихід і кода. Кода одпускання. У театрі зазвичай в мене є персонаж, і я цим персонажем проходжу виставу. Це виникало з того, що вибудовував режисер, але виникало не тому, що він так придумав, а тому, що в тих піснях, які ми підібрали була закладена така історія. Воно вибудовувалось в таку історію.

Сама драматургія виникає... ти вислуховуєш із текстів пісень, які зібралися, із людей, які зібралися. І образ проявляється через лиця цих людей, через їхні постаті, через те, як вони співають проявляються постаті, які ти потім впізнаєш, і можеш їх означити і означаєш. Але не нав'язуєш ці персонажі спочатку. Є всі складові вистави, але ти їх дочікуєшся, ти їм даєш дозріти. Всім даєш в своїй якості проявитися: структурі проявитися, саме даним чином укластися пісням, дивишся, чому саме такі пісні зібралися, чому саме такі люди. Що вони несуть по життю. Кожна людина несе якусь ідею. Як вона проявляється в цьому світі цих пісень. Конкретно цих пісень. Виникає світобудова і в цій світобудові кожен виникає як персонаж.

Щоденно ми так не живемо. Кожен з нас носить в собі якихось персонажів. Дати можливість собі подивитися на цих персонажів, більше того: дивлячись, вступити з ними спочатку в співпрацю, потім в творчість – це і є актор. Це і є перформер. Якимось чином від складення певних обставин і при зіткненні з певними піснями... якість починає виходити на поверхню. Ти її можеш ні закріпити... ти її можеш тільки впізнати і дати їй можливість ще більше проявитися. Не зашкодити йому проявитися. А далі в чому полягає робота – ти дивишся. Ти весь час споглядаєш, споглядаєш цього персонажа, споглядаєш, як він живе, як вибудовується сюжет.

Коли ми працювали, Сергій казав: якщо будете правильно співати – з'являться чоловіки. Ми все не розуміли що він має на увазі. „Будете співати по справжньому – з'являться чоловіки. Ви тільки стійте нормально”. І ви знаєте, в кінці ми співаємо „Древо” і весь зал починає співати з

нами. І то одні хлопці. І з Курбаса, і з Польщі, - цілий зал хлопів співав „Древо“. Потім люди казали: це якесь чудо, бо це і є фінал вистави. Коли дуже сильно ждеш і кличеш люди приходять.

Ми назвали це „пісенна дія“. То була дія, яка діялася зі свідками і з тобою через пісню. І, якщо сказати чесно, можливо, це була більше вистава ніж всі „Украдені щастя“. Так, не було декорації, костюми були не в десятку, люди тільки починали існувати як актори, але це була межа, на якій ти, співаючи, даєш дивитися себе, даєш дивитися пісню, яку ти співаєш, ти - оповідач.

Співвідношення з публікою – це було принципово нове. Це те, що почав з нами робити і робить Сергій. Це було зовсім інакше, ніж те, що було в театрі Курбаса. У Гротовського цього не було, тому що не було публічних речей, але у попередній праці Гротовського, коли він працював в театрі, це є: коли глядач – свідок, коли ти робиш це не для нього. Ми говоримо весь час знімання четвертої стіни, але тепер я розумію, що весь час іде дуже сильне нав'язування глядачу своїх переживань, почуттів. Ти ніби весь час виплескуєш в зал оберемки чогось - своєї життєвої філософії, почуттів, своєї уяви про щось. А тут є так, що тільки дозволяєш дивитися те, на що ти сам дивишся. Я дуже добро пам'ятаю цей момент. Я дуже добре пам'ятаю цей монолог. Як я слухала, так само слухали люди. Я просто давала вийти через себе цьому монологу. Він працював на мене так само, як на людей, і я дивилася, і бачила, що виникає образ, цей образ - жінка, в якій чоловік пішов на війну. Цей піджак, вона ще молода, а вже згадує, що було. Виникає ціла історія, виникає персонаж. Я так само дивилася, як дивилися глядачі. Я нічого йому не привносила від свого відчуття персонажу. Він був об'єктивний. І тому я нічого не нав'язувала глядачам. Я перший раз я як би побачила кожен людину в залі. Що вона є особлива. До того у мене завжди було відчуття, що зал, от зал – повний, це публіка, вона якось дихає, має свою енергію, вона якось слухає. Це не була публіка. Кожен був уважний, кожен інакше слухав. Я пам'ятаю, що встигала дивитися. І при тому ішов цей монолог.

Тому ця робота для мене є найближча. У мене було відчуття, що я вперше роблю роботу, яку я хотіла б показати Гротовському. Це була перша робота, де якось зібрався цей досвід. Він зібрався вже як самостійний, як мій.

Він скрізь пише про це, коли він працював, він тільки в кінці це збирав, як дуже таку... А так було передчуття. Як передчуття буває, коли підбираєш пісні. Кожен, не тільки режисер, має якийсь нюх матеріалу. Часом буває, що складається з кількох матеріалів, і ти ставиш собі ціль одну виставу поставити – а виходить інша. Через проявлення, через зустріч: зустрічається режисер, певна група людей, певна матерія їхнього життя - якісь тексти, якісь пісні, чи входить поміж них ще якась драматургія написана. Але зустрічаються вони, а потім ще і публіка на дуже сутнісних питаннях. Кожна людина приходить з сутнісними питаннями до життя. І коли є великі питання до життя, то з цих людей з'являються великі актори. І коли зустрічається режисер з цими людьми – з цього постає художній продукт, як у Тарковського. Тому що саме життя, завдяки цьому пафосу дистанції починає бути образом, починає бути картиною. Завдяки дистанції. Фактично відстані погляду – це є початок театру – відстань погляду до самого себе – це вже є перформер. А далі - точна робота. Спочатку, щоб не зашкодити, потім щоб точніше проявити. Я досі граю цю жінку. Жінку, що чекає чоловіка. Видно це по життю моя тема. Ніби один образ в різних якостях.

Львів
2005р.